

- парадигмі Євроінтеграції: філософські, освітні та соціально-психологічні аспекти: колективна монографія / за загальною редакцією І.В. Богачевської. Київ: «Видавництво Людмила», 2019. С.100–106.
2. Герасімов Т., Базарник Б. Самореалізація як соціальний розвиток особистості. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки. 2016. № 837. С. 218–233.
3. Козицька І.В. Психологічні особливості самореалізації сучасної молоді. Теорія і практика сучасної психології. 2018. № 2. С.27–31.
4. Морозова О.А. Проблеми молодіжного сектора ринку праці України. Формування ринкових відносин в Україні. Збірник наукових праць. К.: НДЕІ Мінекономіки України. 2019. Вип. 8. С. 125–130.
5. Садова М. Потенціал самореалізації особистості як предмет психологічного дослідження: методологічні аспекти. Наукові праці МАУП. 2008. Т.15. Ч.2. С.231–238.

Хромова О. І.
канд. філософ. наук, доцент,
доцент кафедри філософії та
історії науки і техніки
Державний університет
інфраструктури та технологій

НОВІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ: ВІД ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ДО SMART-ОСВІТИ

В останні два десятиліття швидкий розвиток інформаційних технологій спричинив їх проникнення у всі сфери життя суспільства та перетворив їх на невід’ємну частину життєвого простору сучасної людини. Сьогодні психологи та педагоги констатують факт наявності нового покоління digital (Digital Natives), для яких з раннього дитинства комп’ютери, смартфони, відеоігри, Інтернет є невід’ємною частиною їх життєвого світу; майже такою ж необхідною умовою їх існування, як природа та суспільство. В певному сенсі, межа між реальним та віртуальним життям для цього покоління майже стерта. Звичайно, що для покоління 2000-х традиційне освітнє середовище вже не може бути тим освітнім простором, який створює потужну мотивацію та інтерес до процесу здобуття знань. В той же час, і сама система освіти вже багато років відчуває на собі потужний вплив інформаційних технологій, що поступово змінює її зміст, методи та інструменти навчання.

Рік тому перед людством постали нові виклики у вигляді пандемії та її наслідків. Система освіти стала чи не найпершою сферою життя суспільства, разом зі сферою охорони здоров’я, яка одразу відчула на собі необхідність кардинальних трансформацій в ситуації невизначеності та неефективності традиційних засад її функціонування. В умовах закриття закладів освіти для відвідування, МОН рекомендував освітянам та

здобувачам освіти перейти на дистанційне навчання. Останнє вже тривалий час не є якоюсь інноваційною технологією, і вже не одне десятиліття впроваджується в усьому світі, зокрема й в Україні, а можливість здобуття освіти в дистанційній формі передбачена Законом України «Про освіту» [1]. Дистанційна модель організації навчання в XXI столітті розглядається як така, що відповідає новій освітній парадигмі, метою якої є не засвоєння певного об'єму знань, а передача, постійне генерування інформації. Однак необхідність майже повного переходу на дистанційну форму організації навчального процесу в умовах пандемії викликала багато складнощів у українських викладачів та учнів, й пожвавила дискусії в суспільстві щодо переваг та недоліків такої освіти.

Ще одним світовим трендом в організації навчального процесу, який набирає популярності в XXI столітті та стає більш затребуваним в умовах пандемії, є Smart-освіта, або, точніше, використання Smart-технологій в освітньому процесі. Початок смарт - навчання (Smart-education) – новій філософії та технології навчання, яке часто називають розумним навчанням, дав розвиток дистанційного навчання. І сьогодні вже не викликає сумнівів той факт, що майбутнє саме за цими технологіями.

Мета даної роботи – визначити основні аспекти дистанційного та смарт-навчання, розкрити їх переваги та недоліки, а також перспективи розвитку в українській системі освіти в умовах нових глобальних викликів.

Отже, процес трансформації освітніх технологій в інформаційному суспільстві призвів до появи дистанційного навчання. Дистанційне навчання (E-learning) – в загальному сенсі – навчання за допомогою Інтернет та інших інформаційно-комунікаційних технологій. Така модель надання освітніх послуг передбачає інтерактивну взаємодію викладача та студентів та створення можливостей для самостійного засвоєння матеріалу навчальних дисциплін, що супроводжується консультативним супроводом лектора. Дистанційна освіта в Україні розвивається ще з початку 2000-х років, концепція розвитку дистанційної освіти в нашій державі була затверджена Постановою МОН 20.12.2000 р. [2]. Популярність цієї форми навчання постійно зростає, оскільки ця форма є найбільш гнучкою та доступною сьогодні для багатьох здобувачів освіти. А в умовах сучасних карантинних обмежень, що спричинені пандемією, дистанційне навчання перетворилося чи не на єдину можливу форму набуття знань. Переваги та недоліки даної навчальної технології вже достатньо ретельно проаналізовані в роботах вітчизняних педагогів та науковців. Наш власний практичний досвід дозволяє зробити наступні зауваження щодо її основних позитивних та негативних сторін, які часто залишаються поза увагою.

До переваг дистанційного навчання можна віднести наступне:

1. Мобільність. Постійний зв'язок студентів та викладача за допомогою онлайн-технологій (загальний чат групи в Viber чи Telegram, отримання консультацій за допомогою електронної пошти чи через платформу Classroom). Проконсультуватися з викладачем онлайн студенту зазвичай

набагато швидше та ефективніше, ніж призначати особисту зустріч під час очного чи заочного навчання.

2. Зручність для викладача та студента, яка полягає, передусім, в тому, що не треба витратити час та сили на поїздку до університету; можна працювати чи засвоювати знання в спокійній обстановці.

3. Можливість проведення, як не дивно на перший погляд, більш якісних лекційних занять, принаймні, з гуманітарних дисциплін. Сьогодні в вишах немає в достатній кількості мультимедійного обладнання, що унеможлиблює показ візуального матеріалу, який є необхідним, наприклад, при читанні лекцій з дисципліни «Історія української культури». Натомість, лекції онлайн, які дають можливість за допомогою демонстрації екрану на будь-якій платформі показувати презентацію є гідною альтернативою традиційним формам занять. Так само і студенти на семінарських заняттях мають змогу супроводжувати свої виступи демонстрацією візуальних джерел, що вони залюбки і роблять.

4. Індивідуальний підхід. Викладач може більше уваги приділити кожному студенту, особисто спілкуючись з ним за допомогою онлайн-технологій. Для студентів, які в силу певних психологічних причин соромляться виступати з доповідями чи відповідати на публіці, перед групою, дистанційна форма навчання створює набагато більше можливостей для самовираження завдяки різноманітним завданням, які можна виконувати в електронному вигляді.

Головними недоліками дистанційної технології навчання ми вважаємо:

1. Відсутність соціальної взаємодії, що не сприяє соціалізації студентів. Навчання в режимі офлайн дає студентам змогу особисто зустрічатися та спілкуватися в реальному просторі та часі з людьми з різних міст, з різними інтересами та цінностями, що формує навички соціальної адаптації. Звичайно, онлайн освіта не може створити такого середовища.

2. Проблема ідентифікації студента та належного контролю за відвідуванням ним занять, оскільки тільки невеликий процент сучасних здобувачів знань здатний повністю самостійно опанувати матеріал. Сьогодні абсолютна більш студентів під різними приводами відмовляється вмикати камери під час лекцій, тож неможливо відстежити, чи дійсно певна людина присутня на занятті.

3. Додаткове фізичне та психічне навантаження через необхідність постійно знаходитися перед монітором комп'ютера чи інших гаджетів.

Хоча дистанційне навчання в світі та Україні розвивається вже досить давно, пандемія зробила цю технологію однією з основних в процесі здобуття знань. В свою чергу, дистанційне навчання поклало початок розвитку смарт-навчання (Smart-education). Це відносно нова освітня технологія, яку ще іноді називають розумним навчанням.

Терміни «смарт-технології» та «смарт-структури» давно відомі в науковому середовищі. Ключовими серед якостей «смарт» є здатність до взаємодії з оточуючим середовищем, адаптації до умов, що

трансформуються, здатність до самостійного розвитку та самоконтролю. І сьогодні ці якості стають найбільш затребуваними в сучасній освіті. Smart-освіта поєднує в собі технології традиційного та дистанційного навчання. В широкому сенсі, смарт-навчання – це гнучке навчання в інтерактивному освітньому середовищі за допомогою контенту з усього світу, що знаходиться у вільному доступі. Воно об'єднує навчальні заклади, викладацький склад для здійснення спільної освітньої діяльності в мережі Інтернет на базі спільних стандартів і технологій. Тобто мова йде про створення електронного контенту, яке розміщується у вільному доступі та є доступним для всього світу. На практиці, Smart-освіта – це застосування в навчальних цілях смартфонів, планшетів, інтерактивних дошок, інших пристроїв із доступом до Інтернету, а також усяких навчальних програм та додатків.

Метою розумного навчання є зробити процес здобуття освіти більш ефективним за рахунок переносу навчального процесу в електронне середовище, а це, в свою чергу, надає можливість доступу кожному, розширення кількості бажаючих навчатися з будь-якого місця і у будь-який час. Студенти при цьому можуть вивчати навчальні дисципліни як самостійно, так і відвідуючи онлайн чи офлайн заняття. Смарт-освіта відкриває нові можливості і для викладачів – це можливість ділитися досвідом з колегами, підвищувати свій професійний рівень, економити час, більше займатися наукою, в тому числі, і постійно створюючи новий контент. Однак для організації Smart-навчання необхідне відповідне технічне забезпечення і доступ до Інтернету, використання сучасних інтерактивних технологій навчання, що на теперішній час можуть забезпечити далеко не всі навчальні заклади.

Висновки. Вже сьогодні, важливе місце в підготовці сучасного фахівця у вищому навчальному закладі мають дистанційні технології навчання. Попри певні недоліки, в умовах нових викликів, що постали перед суспільством у зв'язку з пандемією, вони стали основними засобами здобуття освіти. Поряд з цим, все більшої популярності набувають технології Smart-освіти, які в сучасному світі можуть стати міцним фундаментом для набуття компетентностей, що відповідають сучасним запитам економіки, та подальшого здійснення професійної кар'єри.

Література

1. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Відомості Верховної Ради України. Київ. 2017. № 38-39. Ст.380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 25.04.2021).
2. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні. URL: <http://uiite.kpi.ua/2019/06/03/1598/> (дата звернення 26.04.2021).